

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XCVIII. De veteri lege secundum se.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

eius habet, moderanda relicta sint: nisi forte adeo notabilis casus sit, ut merito superior consulendus occurrat. Vnde si lex superioris de ciuitate sit, cum esse ciuē minus sit ita proprium huic ciuitati, q̄ nihil ad alias spectet, pot̄ rector dispensare in lege illa: sc̄us autem est de communibus, quæ sc̄ilicet licet hic fiant, redundant in alios ut si lex superioris sit de doctoratu, aut de matrimonio, cū doctor & coniunx ubique, & non in ista tantum ciuitate munus suum exerceat, non spectat ad rectorem huius multitudinis, sed totius dispensare. In quibus autē ecclesiæ legibus possit episcopus dispensare, non est presentis negotii, ubi in communi est sermo de legibus, & rectoribus.

quæ sunt a Deo, nullus potest dispensare nisi Deus, vel is cui ipse specialiter committeret.

QVAESTIO XCVIII.

De lege veteri, in sex articulos diuisa.

ONSEQUENTER considerandum est lege veteri.

¶ Et primò de ipsa lege. Secundò, de præceptis eius.

CIRCA primum quærentur sex.

- ¶ Primò, Vtrum lex vetus sit bona.
- ¶ Secundò, vtrum sit a Deo.
- ¶ Tertio, vtrum sit a Deo mediantibus angelis.
- ¶ Quarto, Vtrum data sit omnibus.
- ¶ Quintò, Vtrum omnes obliget.
- ¶ Sextò, Vtrum congruo tempore fuerit data.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum lex vetus fuerit bona.

Inf. ar. 2. ad 1 & 2. & Ro. 7. le. 2. & 3. & Gal. 3. le. 7. & 8.

Lib. 5. ca. 21. in fine.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q̄ lex vetus non fuerit bona. Dicit enim Ezech. 20. Dedi eis præcepta non bona, & iudicia in quibus non uiuēt. sed lex non dicitur bona, nisi propter bonitatem præceptorū quæ cōrinet. ergo lex vetus nō fuit bona.

¶ 2. Præ. Ad bonitatem legis pertinet, ut communi saluti proficiat, sicut Isido. dicit: sed lex uetus non fuit salutaris, sed magis mortifera, & nociua. dicit enim Apost. Ro. 7. Sine lege peccatum mortuum erat: ego autem uiuebam sine lege aliquando, sed cum uenisset mandatum, peccatum reuixit. ego autem mortuus sum. & Ro. 5. Lex subintravit, ut abundaret delictum. ergo lex uetus non fuit bona.

¶ 3. Præ. Ad bonitatem legis pertinet, q̄ sit possibilis ad obseruandum, & secundum naturam, & secundum humanam consuetudinem: sed hoc nō habuit lex uetus. dicit enim Petrus Act. 15. Quid tētat is imponere iugum super ceruicem discipulorū, quod

neque nos, neque patres nostri portare potuerunt. go uideretur quod lex uetus non fuerit bona.

SED CONTRA est, quod Apostolus dicit. Ita; lex quidem sancta est, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum.

RESPON. Dicendum, q̄ absq̄ omni dubio, lex uetus bona fuit. Sicut enim doctrina ostenditur, quod lex uetus bona est, quia cōsonat rōni redā: ita etiā lex uetus ostenditur esse bona ex hoc, q̄ cōsonat rōni. Lex autem uetus rationi cōsonabat, quia concupiscentiā reprimebat, quæ rationi aduersatur, ut patet in mandato: Non concupisces rem proximi.

ponitur Exo. 20. Ipsa etiā quæ peccata prohibent, quæ sunt cōtra rōnem: unde manifestum est quod non erat. & hæc est rō Apost. Ro. 7. Condelectatur, qui legi Dei secundum interiorem hominē.

rum: Consentio legi, quā bona est. Sed nota est, q̄ bonum diuersos gradus habet, ut Dionysius dicit 4. cap. de diu. no. Est enim aliquid bonum, & aliquid bonum imperfectum. Perfectum autem bonitas est in his quæ ad finem ordinantur, do aliquid est tale, quod per se est sufficiens ad finem. Imperfectum autem bonitas est, quod operatur aliquid ad hoc, q̄ perueniat ad finem.

ramen sufficit ad hoc q̄ ad finem perducatur. Lex uetus autem perfecta bona est, quæ hominē sanatur. Lex autem est, quæ hominem adiuuat, sed sanare non potest. Est autem sciendum, q̄ est finis legis humanæ, & alius legis diuinæ. Lex humanæ finis, est temporalis tranquillitas ciuitatis, ad quem finem peruenit lex cohibendo exteros actus, quantum ad illa mala quæ possunt peruenire ad pacificum statum ciuitatis. Finis autē legis diuinæ est, quod hominem ad finem felicitatis ardeat.

quidem finis impeditur per quodcumq̄ peccatum, sed solum per actus exteriores, sed et per interiores. ideo illud quod sufficit ad perfectionem legis diuinæ, ut, si peccata prohibeat, & poenam apponit, sufficit ad perfectionem legis diuinæ, sed operatur hominem totaliter faciat idoneum ad participandum felicitatis aternæ, quod dicitur fieri non potest, nisi per gratiam Spiritus sancti, per quam dicitur charitas in cordibus nostris, quæ legem implet. Gratia enim Dei, uita aterna, ut dicitur, per hanc autem gratiam lex uetus conferre non potest, referuabatur enim hoc Christo: quia ut dicitur, Lex per Moysē data est: gratia & ueritas per Christum facta est. & inde est, quod lex uetus, quidem est, sed imperfecta, secundum illud finem. Nihil ad perfectum adduxit lex.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ dicitur loci ubi de præceptis ceremonialibus, quæ quidem non bona, quia gratiā nō cōferebāt, per quam hominē a peccato mundarentur, cum tñ per huiusmodi præceptores ostenderent, vñ signanter dicitur: Et in quibus non uiuent, i. per quæ uita gratia, in quibus non possunt, & postea subditur: Et pollicetur in muneribus suis, i. pollutos ostendi, cum ostendit omne quod aperit uulnam propter delicta hominum.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ lex dicitur quidem effectiue, sed occasionaliter ex sua imperfectione, in quantum, sc̄. gratiam non conferrebat, quam homines implere possent quod mandatum erat quod uetabat: & sic occasio illa non erat data sumpta ab hominibus, unde & Apostolus dicitur Occasione accepta peccatum per mandatum fecerunt, & per illud occidit. Ex hac etiam ratione dicitur

lex subintravit ut abundaret delictum, ut ly, vt, tenearur consecrari, non casualiter, in quantum. s. homines accipientes occasione a lege, abundantius peccauerit, tum quia grauius fuit peccatum post legis prohibitionem, tum etiam quia concupiscentia creuit. Magis enim concupiscentius, quod nobis prohibet.

AD TERTIUM dicendum, quod iugum legis seruari non poterat sine gratia adiuuante, quam lex non dabat. dicitur enim Rom. 9. Non est uolentis neque currentis, sive le & currere in preceptis Dei, sed misericordiam Dei, unde in Psal. 118. dicitur. Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum, scilicet per donum gratiae & charitatis.

ARTICVLVS II.
Vtrum lex vetus fuerit a Deo.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur quod lex vetus non fuerit a Deo. Dicitur enim Deut. 32. Dei perfecta sunt opera: sed lex fuit imperfecta, ut supra dictum est. ergo lex vetus non fuit a Deo.

¶ 2 Præ. Eccle. 3. dicitur. Didici quod omnia opera, quae fecit Deus, perseverent in aeternum: sed lex vetus non perseverat in aeternum, dicit enim Apostolus ad Hebr. 7. Reprobatio fit quidem praecedentis mandati propter infirmitatem eius & inutilitatem, ergo lex vetus non fuit a Deo.

¶ 3 Præ. Ad sapientem legislatorem pertinet non solum mala auferre, sed etiam occasiones malorum: sed vetus lex fuit occasio peccati, ut supra dictum est. ergo ad Deum, cui nullus est similis in legibus, non pertinebat legem talem dare.

¶ 4 Præ. Prima ad Timoth. 2. dicitur, quod Deus vult omnes homines saluos fieri: sed lex vetus non sufficiebat ad salutem hominum, ut supra dictum est. ergo ad Deum non pertinebat talem legem dare. lex ergo vetus non est a Deo.

SED CONTRA est, quod dominus dicit Matth. 15. Loquens iudeis, quibus erat lex vetus data: Irritum fecistis mandatum Dei propter traditiones vestras, & paulo ante praemittitur: Non ora patrem tuum & matrem tuam, quod manifeste in lege ueteri continetur, ergo lex vetus est a Deo.

RESPON. Dicendum, quod lex vetus a bono Deo data est, qui est pater domini nostri Iesu Christi. Lex enim vetus homines ordinabat ad Christum dupliciter. Vno quidem modo testimonium Christo perhibendo: unde ipse dicit Luc. ult. Oportet impleri omnia, quae scripta sunt in lege & in Psalms, & in Prophetis de me. & Ioan. 3. Si crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi: de me enim ille scripsit. Alio modo per modum cuiusdam dispositionis, dum retrahens homines a cultu idolatriae, concludere eos sub cultu unius Dei, a quo saluandum erat humanum genus per Christum, unde Apostolus dicit ad Gal. 3. Priusquam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem, quae reuelanda erat. Manifestum est autem, quod eiusdem est disponere ad finem, & ad finem perducere. & dico, eiusdem per se, uel per suos subditos. Non enim diabolus legem tulisset, per quam homines adducerentur ad Christum, per quem erat eiciendus, secundum illud Matth. 12. Si Satanas Satanam eicit, diuisum est regnum eius: & ideo ab eodem Deo, a quo facta est salus hominum per gratiam Christi, lex vetus data est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod nihil prohibet aliquid non esse perfectum simpliciter, quod tamen est

A perfectum finis tempus sicut dicitur aliquis puer perfectus non simpliciter, sed secundum temporis conditionem: ita etiam praeccepta quae pueris dantur, sunt quidem perfecta secundum conditionem eorum, quibus dantur, etsi non sint perfecta simpliciter: & talia fuerunt praeccepta legis. unde Apostolus dicit ad Gal. 3. Lex paedagogus noster fuit in Christo.

AD SECUNDUM dicendum, quod opera Dei perseverant in aeternum, quae sic Deus fecit, ut in aeternum perseverent: & haec sunt ea quae sunt perfecta. Lex autem vetus reprobatur tempore perfectionis gratiae, non tanquam mala, sed tanquam infirma & inutilis pro isto tempore: quia, ut subdit, Nihil ad perfectum adduxit lex, unde ad Gal. 3. dicit Apostolus, Vbi venit fides, iam non sumus sub paedagogo.

B AD TERTIUM dicendum, quod sicut supra dictum est, Deus aliquando permittit aliquos cadere in peccatum, ut exinde humiliantur: ita etiam uoluit talem legem dare, quam suis uiribus homines implere non possent: ut sic dum homines praesumentes de se, peccatores se inuenirent, humiliati recurrerent ad auxilium gratiae.

AD QUARTUM dicendum, quod quamuis lex uetus non sufficeret ad saluandum homines: tamen ad eam aliquid auxilium a Deo hominibus simul cum lege, per quod saluari poterant, scilicet fides Mediatoris, per quam iustificati sunt antiqui patres, sicut etiam nos iustificamur: & sic Deus non deficiebat hominibus, quin daret eis salutis auxilia.

ARTICVLVS III.
Vtrum lex uetus fuerit data per angelos.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod lex vetus non fuerit data per angelos, sed immediate a Deo. Angelus enim nuntius dicitur, & sic nomen angeli ministerium importat, non dominium, secundum illud Ps. 102. Benedicite domino omnes angeli eius, ministri eius: sed uetus lex a domino tradita esse perhibetur, dicitur enim Exo. 20. Locutusque est Dominus sermones hos. & postea subditur. Ego enim sum dominus Deus tuus. & idem modus loquendi frequenter reperitur in Exo. & in libris consentientibus legem. ergo lex est immediate data a Deo.

¶ 2 Præ. Sicut dicitur Io. 1. Lex per Moysen data est: sed Moyses immediate accepit a Deo, dicitur enim Exod. 33. Loquebatur dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut loqui solet amicus ad amicum suum. ergo lex uetus immediate data est a Deo.

¶ 3 Præ. Ad solum principem pertinet legem ferre, ut supra dictum est: sed solum Deus est princeps salutis animarum: angeli uero sunt ministratores spiritus, ut dicitur ad Hebr. 1. ergo lex uetus per angelos dari non debuit, cum ordinaretur ad animarum salutem.

SED CONTRA est, quod dicit Apostolus ad Gal. 3. Lex data est per angelos in manu Mediatoris, & Prima Secunda S. Tho. DD 4 Actuum

Super Questionis nonagesima octauae, Articulum tertium.

IN quaestio. 98. primis tribus articulis nihil aliud scribendum occurrit, nisi ut caute intelligas dicta in responsione ad secundum tertij articuli. possunt siquidem dupliciter intelligi. Primo, ut negent Moysen uidisse diuinam essentiam. Secundo, ut negent Moysen uidisse diuinam essentiam in illa uisione, qua loquebatur facie ad faciem. Iste secundus sensus est intentus ab auctore, & non primus, ut inferius in Secunda Secunda, quaestio. 174. aperitur, ubi ex hoc quod Moyses palam, & non per aenigmata Deum uidisse dicitur Numeri 12. concluditur, interueniente August. ipsum uidisse Deum per essentiam: cum quo tamen stat, quod legem per angelos accepit in aliis uisionibus, ut hic dicitur ex autoritate sacrae scripture.

q. 99. ar. 4.

Infar. 6. Arg. pro veri. & Isa. 7. & Gal. 3. l. 7. & eod. 2. l. 4. & Hebr. 1. & 2. fin. & ca. 8.

q. 90. ar. 3.

Actum 7. dicit Stephanus: Accepistis legem in dispositione angelorum.

RESPON. Dicendum, q lex data est a Deo per angelos. & preter ratione generalē, quā Dion. assignat in 4. ca. cal. hier. * q diuina debent deferri ad homines mediantibus angelis, specialis ratio est, quare legem veterē per angelos dari oportuit. Dicitū est. n. * q lex vetus imperfecta erat, sed disponebat ad salutē perfectā generis humani, quæ futura erat p Christum. Sic autē videtur in omnibus potestatis, & artibus ordinatis, q ille qui est superior, principalē & perfectum actum operatur per se ipsum: ea vero quæ disponunt ad perfectionem vltimam, operatur per suos ministros. Sicut nauifactor compaginat nauem per seipsum, sed preparat materiā per artifices subministrantes. & ideo conueniens fuit, vt lex perfecta noui testamenti daretur immediate p ipsum Deum hominem factum: lex autē vetus p ministros Dei, scilicet per angelos daretur hominibus. Et per hunc modum Apostol. 1. ad Heb. probat eminentiam nouæ legis ad ueterem: quia in nouo testamento locutus est nobis Deus in filio suo: in ueteri autem testamento est sermo factus per angelos.

AD PRIMVM ergo dicendum, q sicut Gre. dicit * in principio moralium, Angelus qui Moyſi apparuisse describitur, mō angelus modo dñs memoratur, angelus uidelicet pp hoc, q exterius loquendo seruiebat: dominus autem dñs, quia interius præfides loquendi efficaciam ministrabat. & inde est etiam, q quasi ex persona domini angelus loquebatur.

AD SECUNDVM dicendum, q sicut Aug. dicit 12. super Gen. ad literam. In Exo. * dicitur: Locutus est dñs Moyſi facie ad faciem. & paulo post subditur: Ostende mihi gloriam tuam. Sentiebat ergo quid videbat, & quod non videbat, desiderabat. nō ergo videbat d ipsam Dei essentiā, & ita nō immediate ab eo instruebatur. Quod ergo dñs, q loquebatur ei facie ad faciem, secundum opinionem populi loquitur Scriptura, qui putabat Moyſen ore ad os loqui cum Deo, cum per subiectam creaturā, i. per angelum & nubem ei loqueretur & appareret. Vel per visionem faciei intelligitur quædam eminens contemplatio & familiaris infra essentiæ diuinæ visionē.

AD TERTIVM dicendum, q solius principis est sua autoritate legem instituire, sed quandoq; legem institutā per alios promulgat: & ita De⁹ sua autoritate instituit legē, sed per angelos promulgauit.

¶ Super Quæstio. 98. Articulus quartum.

ARTICVLV III.

Utrum lex uetus dari debuerit soli populo Iudeorum.

In far. 5. cor. & 3. di. 25. q. 2. art. 2. q. 2. ad 3.

Art. præc.

In artic. 4. eiusdem quæst. in calce responsionis ad secundum, accipe rationē Augul. scilicet, q ex peccato primi parentis prouenit, quod dā non doceri a Deo: ut rationem particularem, scilicet post naturā lapſam simpliciter nulla reddi alia ratio potest, nisi sicut re probationis, de qua in prima parte diffusetra tractatum est.

AD QVARTVM sic proceditur. Vt, q lex vetus non debuit dari soli populo Iudeorū. Lex enim uetus disponebat ad salutem, quæ futura erat p Christum, ut dictum est: * sed salus illa non erat futura solum in Iudeis, sed in omnibus gentibus, secundum illud Isai. 49. Parum est ut sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob, & facies Israel conuertendas: dedi te in lucem Gentium, ut sis salus mea vsq; ad extremum terræ: ergo lex vetus dari debuit omnibus gentibus, & non uni populo tantum.

¶ 2 Præ. Sicut dicitur Act. 10. Nō est permissus acceptor Deus: sed in omni gēte qui timet Deum facit iustitiam, acceptus est illi. non ergo magis populo, quā aliis viam salutis debuit aperire. ¶ 3 Præ. Lex data est per angelos, sicut iā dictum est ministeria angelorum Deus non solum iudeis, sed omnibus gentibus semper exhibuit. dicitur Eccl. 17. In unāquamq; gentem præposuit rectos, omnibus etiam gētibus temporalia bona largitus, quæ minus sunt curæ Deo, quā spiritalia bona. ergo etiam legem omnibus populis debuit dare.

SED CONTRA est, qd dicitur Ro. 3. Quid ergo amplius iudæo? multum quidem per omnem mundum primum quidē, quia credita fuit illis obediētia Dei. & in Psal. 149. dicitur. Non fecit taliter nationi, & iudicia sua non manifestauit eis.

RESPON. Dicēdū, quod d postet una ratio assignari, quare potius populo iudæorū data sit lex, quā aliis populis: quia aliis populis ad idolatriā deturbatis, solus populus iudæorum in cultu uetus remansit, & ideo alij populi indigni erant legē percipere, ne sanctum canibus daretur. Sed ita dicitur, quod inueniens non uf: quia populus ille etiam post legem tam ad idolatriā declinauit, quod grauius fuerat.

H tet Exod. 33. & Amos 5. Nunquid hostias & sacrificium obtulistis mihi in deserto 40. annis domus rael, & portastis tabernaculum Moloch Dei vestri imaginem idolorū uestrorū, sydus Dei uisus, & iustitias tuas dñs. Deus tuus dedit tibi terram in possessionem, cum durissima ceruicis dispensas. sed ratio ibi præmittitur, vt cōpleret uerbum Dñs, quod sub iuramento pollicitus est patribus Abraham, Isaac, & Iacob. Quæ autē promissio eis sit facta, ostendit Apostol. ad Gal. 3. dicitur. hec dicte sunt p omissiones, & semini eius, non seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno dñi tuo, qui est Christus. Deus igitur & legem, & beneficia specialia illi populo exhibuit, p promissionem eorum patribus factā, ut ex eis Christus nasceretur. Dicebat enim, ut ille populus, qui Christus nasciturus erat, quædam specialia sanatione polleret, sicut illud quod dicitur Leu. 19. dicitur. eritis: quia ego sanctus sum. Nec est fuit ppter meritum ipsius Abraham, vt talis promissio ei fieret: scilicet Christus ex eius semine nasceret: sed ex gratuita Dei electione & uocatione. unde dicitur. Qui suscitauit ab Oriente iustum, uocauit eum sequeretur se. Sic ergo patet, q ex sola gratuita electione patres promissionem acceperit, & populus ex eis progenitus legē accepit, sicut illud Deut. 10. dicitur. distis uerba illius de medio ignis, qa dilexit patrem, & elegit semē eorū post illos. Si autem ruerat, ratur, quare hūc populum elegit, ut ex eo Christus nasceretur, & nō alium: cōueniet responsio. hōc, quāquam dicit super Ioan. Quare hunc trahat, & nō trahat, noli uelle diiudicare, si non uis errare.

AD PRIMVM ergo dicendum, q quædam legem futura per Christum, esset oibus gentibus promissa: tamen oportebat ex uno populo Christum nasci, qui pp hoc præ alijs prerogatiuas habuit, sicut in Rom. 9. Quorum, scilicet iudæorum, est adoptio filiorum Dei, & testamentum, & legislatio, quæ patres, ex quibus Christus est secundum carnem natus. AD SECUNDVM dicendum, q acceptio promissionis locum habet in his, quæ ex debito dantur: non vero quæ ex gratuita uolūate conferuntur.

personarum locum non habet. Nō enim est personarum acceptor qui ex liberalitate de suo dat vni, & non alteri: sed si esset dispensator bonorū communium, & non distribueret aequaliter secundum merita personarum, esset personarū acceptor. Salutaria autem beneficia Deus humano generi cōfert ex sua gratia: vnde non est personarum acceptor, si quibusdam prae aliis cōferat. vnde dicit Aug. in lib. de predestinatione sanctorū: * Omnes quos Deus docet, misericordia docet: quos autem non docet, iudicio non docet. hoc enim venit ex damnatione humani generis pro peccato primi parentis.

AD TERTIVM dicendum, q̄ beneficia gratiae subtrahuntur homini propter culpam: sed beneficia naturalia non subtrahuntur, inter quae sunt ministeria angelorum, quae ipse naturarum ordo requirit, ut. per media gubernentur infima: & etiam corporalia subsidia, quae non solū hominibus, sed etiā iumentis Deus administrat, secundum illud Pl. 35. Homines & iumenta saluabis Domine.

¶ Super Questionis
maxime ostendit,
Articulus quintus
& sextus.

ARTICVLVS V.

*Utrum omnes homines obligantur
seruare legem veterem.*

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur q̄ omnes homines obligantur ad obseruandam veterem legē. Quicumque enim subditur regi, oportet, q̄ subdatur legi ipsius: sed vetus lex est data a Deo, qui est rex oīs terrae, vt in Psal. 46. dicitur. ergo omnes habitantes terram tenebantur ad obseruantiam legis.

¶ 2 Præ. Iudaei saluari non poterant, nisi legem veterem obseruarent: dicitur enim Deuter. 37. Maledictus qui non pmanet in sermonibus legis huius, nec eos opere perficit. si igitur alij homines sine obseruantia legis veteris potuissent saluari, peior

fuisse conditio iudeorum, quam aliorum hominum. ¶ 3 Præ. Gentiles ad ritum iudaicum, & ad obseruantias legis admittebantur. dicitur enim Exo. 12. Si quis peregrinorum in vestra voluerit transire coloniam, & facere Phasē domini, circumcidetur prius omne masculinum genus, & tunc rite celebrabit, eritq; simul sicut indigena terrae. Frustra autem ad obseruantias legales fuissent extranei admissi ex ordinatione diuina, si absque legalibus obseruantis saluari potuissent. ergo nullus saluari poterat, nisi legem obseruaret.

SED CONTRA est, q̄ Dion. dicit 9. cap. cæl. hier. * q̄ multi Gentilium p angelos sunt reducti in Deū: sed constat, q̄ Gentiles legē non obseruabāt. ergo absque obseruantia legis potuerunt aliqui saluari.

RESPON. Dicendum, q̄ lex vetus manifestabat præcepta legis naturae, & superaddebat quaedā propria præcepta. Quantum igitur ad illa, quae lex vetus cōtinebat de legē naturae, omnes tenebātur ad obseruantiam veteris legis, non quia erāt de veteri lege, sed quia erant de lege naturae: sed quantum ad illa quae lex vetus superaddebat, nō tenebātur aliqui ad obseruantiam veteris legis, nisi solus populus iudeorum. Cuius ratio est: quia lex vetus, sicut dictum

A est, * data est populo iudeorum, ut quandam prerogatiuam sanctitatis obtineret propter reuerentiam Christi, qui ex illo populo nasciturus erat. Quaecūque aut statuantur ad specialem aliquorum sanctificationem, non obligāt nisi illos: sicut ad quēdam obligantur clerici, qui mancipātur diuino ministerio, ad quae laici non obligātur. similiter & religiosi ad quēdam perfectionis opera obligantur ex sua professione, ad quae saeculares non obligantur. & similiter ad quēdam specialia obligabatur populus ille, ad quae alij populi non obligabantur: unde dicitur Deuter. 18. Perfectus eris, & absque macula coram domino Deo tuo: & propter hoc etiam quādam professione utebantur, ut patet Deut. 26. Profiteor hodie coram domino Deo tuo &c.

B AD PRIMVM ergo dicendū, quod quicumque subduntur regi, obligantur ad legem eius obseruandam, quam omnibus communiter proponit: sed si instituat aliqua obseruanda a suis familiaribus ministris, ad hæc ceteri non obligantur.

AD SECYNDVM dicendum, quod homo quātō Deo magis coniungitur, tantō efficacius cōditionis: & ideo quanto populus iudeorum erat astrictus magis ad diuinum cultum, dignior alijs populis erat. unde dicitur Deut. 4. Quae est alia gens sic incluta, ut habeat ceremonias, iustaq; iudicia, & uniuersam legem? & similiter etiam quātum ad hoc sunt melioris conditionis clerici, quā laici: & religiosi, quā saeculares.

C AD TERTIVM dicendum, q̄ Gentiles perfectius & securius salutem consequerentur sub obseruantijs legis, quam sub sola lege naturali: & ideo ad eas admittebantur. Sicut etiam nunc laici transeunt ad clericatum, & saeculares ad religionem, quamuis absque hoc possint saluari.

ARTICVLVS VI.

Utrum lex uetus conuenienter data fuerit tempore Moyſi.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur q̄ lex vetus non conuenienter fuerit data tempore Moyſi. Lex. n. uetus disponebat ad salutem, quae erat futura per Christum, sicut dictum est: sed statim homo post peccatū indiguit huiusmodi salutis remedio. ergo statim post peccatum lex uetus debuit dari.

D ¶ 2 Præ. Lex uetus data est propter sanctificationem eorum, ex quibus Christus nasciturus erat: sed Abraham incepit fieri promissio de semine, quod est Christus, ut habetur Genes. 12. ergo statim tempore Abraham debuit lex dari.

¶ 3 Præ. Sicut Christus non est natus ex aliis descendentibus ex Noe, nisi ex Abraham, cui facta est promissio: ita enim non est natus ex aliis filiis Abraham, nisi ex Dauid, cui est promissio renouata, secundum illud 2. Reg. 23. Dixit vir, cui cōstitutum est de Christo Dei iacob. ergo lex vetus debuit dari post Dauid, sicut data est post Abraham.

E SED CONTRA est, quod Apostolus dicit ad Gal. 3. quod lex propter transgressionem posita est, donec ueniret semen cui promiserat, ordinata per angelos in manu mediatoris, id est, ordinabiliter data, ut glos. * dicit. ergo congruum fuit, ut lex uetus illo temporis ordine traderetur.

RESPON. dicendum, quod cōuenientissime lex uetus data fuit tempore Moyſi. Cuius ratio potest accipi ex duobus, secundū quod quilibet lex duobus generibus hominum imponitur. Imponitur. n. quibusdam duris & superbis, qui per legē compeſcentur & domantur. Imponitur etiam bonis, qui per legem

Art. præ.

3. q. 70. ar. 9.
ad 2. & 4. di.
1. q. 1. ar. 2. q.
4. co. & Gal.
3. lec. 7.

Glos. ordi.
nata ibi.

legem instructi adiuvantur ad implendum quod intendunt. Conueniens igitur fuit tali tempore legem veterem dari ad superbiam hominum conuincendam. De duobus enim homo superbiebat. scilicet de scientia, & de potentia. de scientia quidem, quasi ratio naturalis ei possit sufficere ad salutem. Et ideo, ut de hoc eius superbia conuinceretur, permixtus est homo regimini sui rationis absque adminiculo legis scriptae: & experimēto homo discere potuit, quod patiebatur rationis defectum per hoc, quod homines usque ad idolatriam, & turpissima vitia circa tempora Abrahæ sunt prolapsi. & ideo post hæc tempora fuit necessarium legem scriptam dari in remedium humanæ ignorantie: quia per legem est cognitio peccati, ut dicitur Rom. 5. Sed postquam homo est instructus per legem, conuicta est eius superbia de infirmitate, dum implere non poterat, quod cognoscebat. & ideo sicut Apostolus concludit Rom. 8. Quod impossibile erat legi, in qua infirmabatur per carnem, misit Deus filium suum, ut iustificatio legis impleteretur in nobis. Ex parte vero bonorum lex data est in auxilium, quod quidem tunc maxime populo necessarium fuit, quando lex naturalis obscurari incipiebat propter exuperantiam peccatorum. Oportebat enim huiusmodi auxilium quodam ordine dari, ut per imperfecta ad perfectionem manderentur: & ideo inter legem naturam, & legem gratiam oportuit legem veterem dari.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod statim post peccatum primi hominis non competebar legem veterem dari, tum quia nondum homo recognoscebat se ea indigere de sua ratione confusus: tum quia adhuc dictamen legis naturam nondum erat obtenebratum per consuetudinem peccandi.

AD SECVNDVM dicendum, quod lex non debet dari nisi populo. est enim præceptum commune, ut dictum est: & ideo tempore Abrahæ data sunt quedam familiaria præcepta, & quasi domestica Dei ad homines sed postmodum multiplicatis eius posteris, intantum, quod populus esset, & liberatis eis a seruitute, lex conuenienter potuit dari: nam serui non sunt pars populi, vel ciuitatis, cui legem dari cõpetit, ut Philosophus dicit in 3. Politica. *

AD TERTIVM dicendum, quod quia legem oportebat alicui populo dari, non solum illi, ex quibus est Christus natus, legem acceperunt, sed totus populus consignatus signaculo circumcisionis, quæ fuit signum promissionis Abrahæ facta, & ab eo creditæ, ut dicit Apostolus. Rom. 4. & ideo etiam ante David oportuit legem dari tali populo iam collecto.

QVAESTIO XCIX.

De præceptis veteris legis, in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de præceptis veteris legis.

Et primò, de distinctione ipsorum. Secundò, de singulis generibus distinctis.

CIRCA primum quæruntur sex.

¶ Primò, Vtrum legis veteris sint plura præcepta, vel vnum tantum.

¶ Secundò, Vtrum lex vetus contineat aliqua præcepta moralia.

¶ Tertio, Vtrum præter moralia contineat ceremonialia.

¶ Quarto, Vtrum contineat præter hæc iudicialia.

¶ Quintò, Vtrum præter ista tria contineat alia. ¶ Sextò, De modo quo lex inducatur ad conuincendam prædictorum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in lege veteri contineatur solum vnum præceptum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod in lege veteri non contineatur nisi vnum præceptum. Lex enim nihil aliud est, quam præceptum, ut supra habitum est: sed lex vetus est vna ergo continet nisi vnum præceptum.

¶ 1. Præter. Apostolus dicit Rom. 13. Si quod est aliud mandatum, in hoc uerbo in statuatur. Diliges proximum sicut teipsum: sed istud mandatum est tantum ergo lex vetus non continet nisi vnum mandatum.

¶ 2. Præter. Matth. 7. dicitur. Omnia quæcumque uultis ut faciant uobis homines, & uos facite illis. hæc enim lex & propheta: sed tota lex uetus continetur in lege, & prophetis. ergo lex uetus non continet nisi vnum præceptum.

SED CONTRA est, quod Apostolus dicit ad Epistolam. Legem mandatorum decretis euacuans. & loquitur de lege veteri, ut patet per gl. * ibidem. ergo uetus continet in se multa mandata.

RESPON. Dicendum, quod præceptum legis obligatorium, est de aliquo quod fieri debet, ut talem aliquid debeat fieri, hoc prouenit ex necessitate alicuius finis. Vnde manifestum est, quod deus præcepti est, quod importet ordinem ad finem, quantum scilicet illud præcipitur, quod est necessarium, uel expediens ad finem. Contingit autem unum finem multa esse necessaria, vel expediens, & secundum hoc possunt de diuersis rebus uerba præcepta, in quantum ordinantur ad unum finem. Vnde dicendum est, quod omnia præcepta legis veteris sunt vnum secundum ordinem ad finem: sunt tamen multa secundum diuersitatem eorum, quæ ordinantur ad illum finem.

AD SECVNDVM ergo dicendum, quod lex uetus non est una secundum ordinem ad finem, uetus tamen continet diuersa præcepta secundum directionem eorum, quæ ordinantur ad finem. Sicut ars edificatiua est una secundum unitatem finis, tendit ad edificationem domus: tamen continet diuersa præcepta secundum diuersos actus ad ordinatos.

AD SECVNDVM dicendum, quod sicut Apostolus dicit 1. ad Tim. 1. Finis præcepti, caritas est. actus omnis lex intendit, ut amicitiam constituat, nec minus ad inuicem, vel hominis ad Deum. & tota lex impletur in hoc uno mandato. Diliges proximum tuum sicut teipsum, sicut in quodam modo datur omnium. In dilectione enim proximi clauditur et Dei dilectio, quoniam proximus diligatur propter Deum. unde Apostolus hoc unum præceptum posuit pro duobus, quæ sunt de dilectione Dei & proximi, de quibus dicit dominus Matth. 22. hæc duo mandata pendet omnis lex & propheta.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut dicitur in 9. * Præcepta Amicabilia quæ sunt ad alterum, uenerunt: caritatis uero ita se habet ad alterum sicut ad se: & ideo illud quod dicitur, Omnia quæcumque uultis ut faciant uobis homines, & uos facite illis, explicatur, quæ regula dilectionis proximi, quæ etiam implicat

q. 90. ar. 2. & 3. q. 96. ar. 1. & 2. ad 2.
Cap. 1. a medio, 10. 5.